

What Shall I Write (1)?

What Shall I Write?
This evening is different-
Very fuzzy, like shadow,
The sky, river, leaves of the tree are swinging gently,
Somewhere far, the Tagore's tunes are playing softly-
The mesmerized mind is telling to write something more;

Or maybe I'll write something else today as well.
The month of May, 2020-
The working India, the poor India is walking during the lockdown-
Returning from workplace to home,
From Delhi to Bihar,
From Andhra to Assam,
From Lucknow they will walk till Midnapur.
They will walk for 1,500 kilometres!
The working India, the poor India is walking.
The mother with the child on the lap, the father with the son on the lap.
Thousands of people are walking-
After walking for the whole day, at night on the roadside
The whole family has slept off.
In the fifth day,
The child on the lap passed away-
What shall I write?

Finishing the last rites of the dead child,
The parents and the son are crying with a throbbing chest.
Still they didn't stop walking -
So many children,
Such thousands of mothers' bones,
Or the honor,
Has been devoured by the roadside eagles and vultures-
Did anybody keep a track?
Nobody kept a track;
What shall I write?

Twenty people were walking along the railway track-

They walk the whole day, at night they sleep off on the rail lines.
Everyday they get up and start walking.
One night, they got crushed off in sleep
By the labour special train-
None of the twenty woke up-
Not even with the intense light and horn of the suddenly arriving train.
I saw the tv news the next morning,
The dead bodies lying on the rail line,
And,
Here and there scattered the bread soaked in blood;
What shall I write?

On one side, the sky, fuzzy river,
The leaves are still swinging gently-
The rainy cool breeze is soothing the body.
On the other side,
Lying scattered the cut hands and heads
On the both sides of the rail line-
The heart is wailing so deep :
I'm thinking for the whole evening,
What shall I write ?

କି ନିଧର ଗୋଷ୍ଠି (1)

(1)

କି ନିଧର ଗୋଷ୍ଠି?

ଏହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ (ସିନ୍ଧୁ) ଗୋଷ୍ଠି

ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି

ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି - ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି

ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି - ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି

ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ନିଧର ଗୋଷ୍ଠି .....

ନାକି ନିଧର ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି .....

ଜୁନ 2020,

ନାକି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି

ନାକି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି

ନାକି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି,

ନାକି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି,

ନାକି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି

ନାକି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି ଗୋଷ୍ଠି

2

ସାଧିକ ବାହୁଡ଼ି, ଅସୀନ ବାହୁଡ଼ି ବସ ସାହୁଡ଼ି ।
ଲୋଲ ସାଧା ନିଃସ୍ତ୍ର ଆ, କୌଣି ହିଲେ ନିଃସ୍ତ୍ର ଗମ
ଶାଧାଟୁ ଶାଧାଟୁ ଆନୁଷ୍ଠ ବସ ସାହୁଡ଼ି ॥

ଅଗାମିନ ବସ ହିଲେ ବାହୁଡ଼ି ବାହୁଡ଼ି ଶିଠି
ପୁଷ୍ପିୟେ ବାହୁଡ଼ି ଗୋପି ବାହୁଡ଼ି ॥

ବାଠ ମିଲେ ମିନ ହାହୁଡ଼ି ଆସି

ଆଗା ଲୋଲ ଲୋଲେ ନିଃସ୍ତ୍ର ।

କି ନିଃସ୍ତ୍ର ଗୋସି ?

ଭୁଠି ନିଃସ୍ତ୍ର ଅଞ୍ଜାଟୁ ଅଟେ

ଗମ ଆ ହିଲେ ବୁଝା ଶାହୁଡ଼ି କାନ୍ଦାହୁ

ତୁ ବସ ସାହୁଡ଼ି ଆହୁ ନି ॥

କଟି ମତି ଅଞ୍ଜାଟୁ

କଟି ଶାଧାଟୁ ଆହୁଟୁ ଶାହୁଡ଼ି

ଅହମ ନାହୁ

କଥାଟି ସାତ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ହିଁଡ଼ି ହୋଇଛି!

କେଉଁ ନି ହିଁଡ଼ି ହୋଇଛି?

କେଉଁ ହିଁଡ଼ି ହୋଇଛି।

କି ହିଁଡ଼ି ହୋଇଛି?

କେଉଁ ମଧ୍ୟରେ ହିଁଡ଼ି କେଉଁ ସାତ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ହିଁଡ଼ି

କେଉଁ ମଧ୍ୟରେ ହିଁଡ଼ି, କେଉଁ ହିଁଡ଼ି କେଉଁ କେଉଁ ହିଁଡ଼ି

କେଉଁ ମଧ୍ୟରେ ହିଁଡ଼ି କେଉଁ କେଉଁ ହିଁଡ଼ି

କେଉଁ ମଧ୍ୟରେ ହିଁଡ଼ି କେଉଁ କେଉଁ ହିଁଡ଼ି

କେଉଁ ମଧ୍ୟରେ ହିଁଡ଼ି କେଉଁ କେଉଁ ହିଁଡ଼ି

କେଉଁ ମଧ୍ୟରେ ହିଁଡ଼ି କେଉଁ କେଉଁ ହିଁଡ଼ି

କେଉଁ ମଧ୍ୟରେ ହିଁଡ଼ି କେଉଁ କେଉଁ ହିଁଡ଼ି

କେଉଁ ମଧ୍ୟରେ ହିଁଡ଼ି କେଉଁ କେଉଁ ହିଁଡ଼ି

କେଉଁ ମଧ୍ୟରେ ହିଁଡ଼ି କେଉଁ କେଉଁ ହିଁଡ଼ି

(A)

ଏହିକା ଓମିକା ବୁଝିଥିଲେ କିଲ ବୁଝି ଛାନ୍ଦ ବୁଝି ।
କି ମିଶ୍ର ଜାଣି ?

ଏକାକୀ ଜାଣି ନାହିଁ ଛାନ୍ଦ ଛାନ୍ଦ

କାହିଁକି ବାଣ ବୋଧେ ବୁଝି ନାହିଁ

କାହିଁକି ବୁଝିଥିଲେ କାହିଁକି ବୁଝିଲେ ବାଣକୀ
କିଲ ବାଣ

କାହିଁକି ବାଣ ବୁଝି, କାହିଁକି ଛାନ୍ଦ ବୁଝିଥିଲେ ବୁଝିଥିଲେ ବୁଝି
କାହିଁକି ବୁଝିଲେ କାହିଁକି ବୁଝିଲେ ବୁଝିଲେ

କାହିଁକି ବୁଝିଲେ କାହିଁକି ବୁଝିଲେ

କାହିଁକି ବୁଝିଲେ କାହିଁକି ବୁଝିଲେ କାହିଁକି ବୁଝିଲେ

..क्या लिखूं मैं ?(1)

ये शाम कुछ अजीब सी है ।

कुछ धुंधली ,कुछ उदास सी ।

धीरे धीरे डोलते हैं नदी-आसमान,पेड़ के पत्ते,

दूर कहीं बजते हैं रवीन्द्रनाथ के गीत,

ऐ मन उदास,कहता है कुछ और लिख,

या आज भी लिखूं कुछ और । ....

मई,२०२० ,

लॉकडाउन में मजदूर भारत,गरीब भारत पैदल चल रहा है ।

श्रमिक-मजदूर प्रवास से अपने घरों को वापस लौट रहे हैं ।

दिल्ली से बिहार,

आंध्र से असम,

लखनऊ से मिदनापुर पहुंचेंगे सिर्फ पैरों से चलकर,

पंद्रहसौ किलोमीटर राह चलेंगे ।

पैदल चलता है मजदूर भारत,गरीब भारत ।

गोद में बच्चे को लेकर माँ,कंधे पर बेटे को लेकर बाप,

चलेंगे हज़ारों मील ।

दिनभर पैदल चलकर,थके हारे

सड़क किनारे सो गया है पूरा परिवार,

पांचवे दिन नींद में ही,गोद का बच्चा मर गया ।

क्या लिखूं मैं ?

मृत शिशु का अंतिम संस्कार कर,

जोर जोर से चीख रहे हैं माँ-बाप और बेटे ।

फिर भी राह चलना नहीं रुका ।

कितने कितने बच्चों को,

कितने हज़ार माओं की हड्डियों को

या लज्जा को,

सड़क के किनारे चील और गिद्ध नोचकर खा रहे हैं।

क्या किसी को खबर है,

किसी को खबर नहीं।

क्या लिखूँ मैं ?

लगभग बीस जन रेललाइन के बगल/किनारे से गुज़र रहे थे,

दिनभर चलते हैं, रात को थककर सो जाते हैं रेललाइन के ऊपर ही।

रोज़ सुबह आँखें खुलती हैं, फिर चलते हैं।

फिर एक दिन रात को उन्हें कुचल देती है,

श्रमिक स्पेशल ट्रेन।

बीसों में एक की भी नींद नहीं टूटी,

तेज़ रफ़्तार से आती हुई ट्रेन की तेज लाइट और हॉर्न से भी,

अगले दिन सुबह टीवी में समाचार देखा,

रेल लाइन के ऊपर पड़ी हुई शव ,

और,

इधर उधर बिखरी थी खून से लथपथ रोटियां,

क्या लिखूँ मैं ?

एक तरफ नदी आसमान, हल्की छांव,

मंद पवन में पत्ते हिल रहे हैं,

बरसात की हिमभरी हवाएं,

तन को मानो छू लेती हैं।

दूसरी तरफ,

कटे हाथ, कटे सर, चारों तरफ बिखरे हुए,

रेललाइन के इस पार से उस पार,

सीने को चीरता है रुदन,

क्या लिखूँ मैं इसी सोच में हूँ सारी शाम।